

TRAKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS PEDAGOGINĖS PSICHOLOGINĖS TARNYBOS SMURTO IR PATYČIŲ PREVENCIJOS, INTERVENCIJOS VYKDYMO TVARKOS APRAŠAS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Smurto ir patyčių prevencijos, intervencijos vykdymo Trakų rajono savivaldybės pedagoginės psichologinės tarnybos tvarkos aprašas (toliau – Aprašas) parengtas vadovaujantis Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2017 m. kovo 22 d. įsakymu Nr. V-190 Smurto prevencijos įgyvendinimo mokyklose rekomendacijomis, Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu 2016 m. spalio 18 d. Nr. XII-2685, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymu 2017 m. vasario 14 d. Nr. XIII-204, Psichologinės pagalbos teikimo tvarkos aprašu 2017 m. rugpjūčio 30 d. Nr. V-663.

2. Aprašo paskirtis – padėti rajono bendruomenei užtikrinti psichologiškai, dvasiškai ir fiziškai sveiką, saugią, užkertančią kelią smurto, patyčių apraiškomis aplinką.

3. Aprašas nustato patyčių stebėsenos, prevencijos ir intervencijos vykdymą rajono lygmeniu.

4. Aprašas remiasi šiomis nuostatomis:

4.1. į smurtą ir patyčias būtina reaguoti nepriklausomai nuo jų turinio (dėl lyties, seksualinės orientacijos, negalios, religinės ar tautinės priklausomybės, išskirtinių bruožų ar kt.) ir formos;

4.2. kiekvienas tarnybos specialistas (administracijos atstovas ar kitas darbuotojas), pastebėjęs ar sužinojęs apie smurtą ir patyčias, privalo reaguoti;

4.3. veiksmų turi būti imamasi tais atvejais, kai mokykloje nėra švietimo pagalbos specialistų ar yra kitų priežasčių, dėl kurių pagalba negali būti teikiama švietimo įstaigoje.

4.4. tarnybos specialistai turi būti supažindinti su smurto ir patyčių prevencijos, intervencijos vykdymo tvarkos aprašu pasirašytinai.

5. Apraše vartojamos sąvokos:

5.1. **Smurtas prieš vaiką** – veikimu ar neveikimu vaikui daromas tiesioginis ar netiesioginis tyčinis fizinis, psichologinis, seksualinis poveikis, garbės ir orumo nepaisymas ar nepriežiūra, dėl kurių vaikas patiria žalą ar pavojų gyvybei, sveikatai, raidai. Yra šios smurto formos:

5.1.1. **Patyčios** – tai psichologinę ar fizinę jėgos persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės tyčiniai, pasikartojantys veiksmai, siekiant pažeminti, įžeisti, įskaudinti ar kaip kitaip sukelti psichologinę ar fizinę žalą kitam asmeniui. Patyčios gali būti **tiesioginės** (atvirai puolant ir/ar užgauliojant) ir/ar **netiesioginės** (skaudinant be tiesioginės agresijos):

5.1.1.1. **Žodinės patyčios**: pravardžiavimas, grasinimas, ujimas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas ir kt.;

5.1.1.2. **Fizinės patyčios**: mušimas, spardymas, spaudimas, dusinimas, užkabinėjimas ir kt.;

5.1.1.3. **Socialinės patyčios**: socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis, gandų skleidimas ir kt.;

5.1.1.4. **Kibernetinės patyčios**: skaudinančių ir gąsdinančių asmeninių tekstinių žinučių ir/ar paveikslėlių siuntinėjimas, viešų gandų skleidimas, asmeninių duomenų ir komentarų skelbimas, asmens tapatybės pasisavinimas, siekiant sugriauti gerą vardą, pažeminti ir kt.

5.2. **Patyčių dalyviai**:

5.2.1. patyčias patiriantis vaikas – mokinys, iš kurio yra tyčiojamas;

5.2.2. besityčiojantis/skriaudėjas – vaikas ar suaugęs, inicijuojantis patyčias ir/ar prisidedantis prie jų;

5.2.3. patyčias patiriantis suaugęs – administracijos atstovas, pedagogas, švietimo pagalbos specialistas ar techninis darbuotojas, iš kurio tyčiojasi bet kuris bendruomenės narys;

5.2.4. patyčių stebėtojas – bet kuris bendruomenės narys, matantis ar žinantis apie patyčias.

5.3. **Prevencija** suprantama kaip priemonės ir būdai, kuriais siekiama užkirsti kelią socialinės rizikos veiksniams atsirasti arba jų įtakai sumažinti, stiprinti apsauginius veiksnius. Prevencija yra nuolatinis, cikliškas (ne baigtinis) procesas, apimantis esamų arba potencialiai galimų problemų identifikavimą, tinkamų priemonių joms spręsti parinkimą ir vykdymą, poveikio į(si)vertinimą ir tolesnių veiksmų planavimą.

5.4. **Prevencijos priemonės**, nukreiptos į visus mokinius, padeda išvengti problemų (pvz., patyčių ar kitokio smurto) atsiradimo ir mažinti egzistuojančių problemų mastą. Tiems mokiniams, kuriems taikomos prevencijos priemonės yra nepaveikios ir jų nepakanka, taikomos papildomos prevencijos priemonės ar (ir) programos, teikiama švietimo pagalba.

5.5. **Intervencija** suprantama kaip koordinuoti veiksmai, nukreipti į smurto ir patyčių stabdymą, taip pat – švietimo pagalbos priemonių visumą.

II. SMURTO IR PATYČIŲ STEBĖSENA, PREVENCIJA

6. Patyčių prevencija ir intervencija yra svarbi kiekvienos ugdymo įstaigos veiklos dalis, kurios planavimu, organizavimu ir stebėseną rūpinasi ugdymo įstaigos direktorius, Vaiko gerovės komisijos nariai, klasių kuratoriai, direktoriaus pavaduotojas ugdymui, skyriaus vedėjai, o jos vykdyme dalyvauja visi įstaigos bendruomenės nariai.

III. SMURTO IR PATYČIŲ INTERVENCIJA

7. Ugdymo įstaigos tik ypatingais atvejais (esant sunkiam fiziniam smurtui, seksualinei prievartai) informuoja Tarnybą.

Tarnybos specialistai gali konsultuoti ugdymo įstaigas dėl veiksmų plano sudarymo, teikti rekomendacijas, psichologinę pagalbą.

8. Pagalba Tarnyboje arba mokykloje mokytojams, kitiems švietimo įstaigos darbuotojams, smurtavusiems ar patyrusiems smurtą, teikiama ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo pranešimo momento:

8.1. konsultavimas: mokytojų ar kitų švietimo įstaigos darbuotojų, smurtavusių ar smurtą patyrusių mokykloje, psichologinis konsultavimas;

8.2. pamokų stebėjimas;

8.3. mokyklos mikroklimato tyrimas.

IV. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

9. Dokumentai, esantys vaiko/mokinio asmens byloje, ir duomenys, susiję su vaiku ir jo asmeniniu gyvenimu, yra konfidencialūs ir naudojami tik tiek, kiek tai būtina atsakingiems fiziniams ar juridiniams asmenims atlikti deleguotas funkcijas, užtikrinti vaiko teises ir teisėtus interesus.

10. Su Tarnybos nustatyta smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos tvarka pasirašytinai supažindinami visi darbuotojai.
